

Ara 80 fill.

Hírlapbélyeg használatát a bratislavi postalgazgatóság 25.857/III. a - 25. 28. X. 25. szám alatt engedélyezte. „Podávaci poštový úrad Nitra.”

NITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

Megjelenik vasárnaponként.
Előfizetési ára egész évre 40 Ks, félévre 20 Ks
Külföldre 60 Ks. évenként.

Alapította: Dr. TÓTH JÁNOS.
1933-ig szerkesztette: Dr. FRANCISZY LAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nitra, Piarista-utca 22. szám, földszint.
Hivatalos órák: hétköznap reggeltől estig.

Negyvenkilencedik évfolyam

19. szám

Nitra, 1941. május 18.

Nitrai furcsaságok.

Üzletek női kezekben.

Ma igazán szigorú idöket élünk. A hatóságok éberem örködnek afelett, hogy a mindennapi kenyeret csak a tisztesség határain belül keressék meg az emberek. Az ipar, kereskedelem bizonyos ágait csak azok üzemeltetik, akik az ipart lényegesen ki is tanulják, akiknek felszabadító levelük van. Ez a szigorú intézkedés hivatva van megszüntetni a kontárságot. A szakértelem fejleszti az ipart és kereskedelmet.

Mikor egyrésztől elismeréssel adózunk a hatóságoknak éberségükért, másrésztől őszintén meg kell kérdeznünk: hogy lehetséges az, hogy egyes üzletek, iparvállalatok élére hölgyek, helyesebben nők kerüljenek, akiket semmi sem predesztinál arra, hogy üzletvezetők lehessenek. Minden vezetéshez szakértelem szükséges. Vezetők csak azok lehetnek, akiknek háta mögött bizonyos gyakorlat áll. Milyen groteszkül hat, mikor az ember az ilyen női „üzletvezetői” valamilyen áru iránt érdeklődik és mikor erre teljes tájékozatlanság, szemmeresztés a felelet. Az ilyen kinevezéseknél a szakértelem domináljon és ne az, hogy kinek van nagyobb protekciója. Mert ezt a babusgatást az üzlet és közönség sanyli meg.

Egyenlő mértékkel mérjenek.

Van egy rendelet, mely szerint szlovensz-kól város- és községneveket csak szlovák elnevezésük szerint lehet nyilvánosan leírni. A magyar elnevezések használatát megtiltották. Előfordul, hogy a szokás hatalmánál fogva néha magyarul írjuk ki a neveket, mondjuk nem Hrnčiarovcét írunk, hanem Gerencsért, ezt a bottást a cenzor szigorú kihúzással bünteti. Mivel a magyar törvénylisztelő ember, kerüljük a magyar községnevek használatát és az előírásnak megfelelően szlovákul írjuk ki a neveket. De ugyanakkor jóleső meglepetéssel látjuk, hogy a bratislavi magyar újságok teljes szabadsággal írják: Pozsony, Nitra, Gerencsér, Besztercebánya stb. Tisztelettel kérdezzük: miért nem használnak egyforma mértékkel mindenütt? Miért szabad az egyiknek az, ami a másiknak tilos?

Adtál Uram esőt, de nincs köszönet benne!

Már néhányszor arról panaszkodtunk, hogy a legtöbb ember egy-két ucca kivé-

télével nem ismeri az uccák neveit. Ez azért van, mert soha és sehol annyi ucca-keresztelés nem történt, mint Nitrán. Minden éra, pártvirágzás, fordulat megkívánta a maga keresztelését. Olyan emberek nevével kereszteltek el uccákat, akiknek Nitrához soha semmi közük nem volt, akiknek egyedüli érdemük az volt, hogy néhány hónapon át az érvényesítés gloriolájában tündököltek és nagy adósságokat zúdítottak a város nyakába.

Most ismét arról olvasunk, hogy Nitrán több uccanevet megváltoztattak. Semmi kétség, hogy a kaosz most teljes lesz. Meglepetéssel olvasom, hogy a Chrenóczy-Nagy uccát Čulák uccára változtatták. Mindkét név ismerős, jóhangzású előttem. Az első név tulajdonosa nagyhirű orvos, tudós, az Akadémia tagja. A másik név viselőjét személyesen ismertem. Kedélyes, jóhumorú, de nem nagy kaliberű papember volt. Ha a két ember tudását és érdemeit egy serpenyőbe tennénk, egész biztos, hogy Chrenóczy-Nagy javára billenne a mérleg.

Nagyon megszoktuk az uccanevek változtatását, de most is azt mondjuk, amit mindig hangoztattunk, hogy olyan emberekről nevezzenek el uccákat, akik közelebb állnak szívünkhöz és kiknek szerepléséből áldás fakadt a nitrai polgárokra és városra.

A tatárok Nitrán.

(1241-ben.)

Hétszáz évvel ezelőtt törték be a tatárok a nitrai vidékre is. Erről a betöréstől két pap-történet: *Dedek Crescens Lajos és Czetzel Gábor* írtak tanulmányokat. Kutatásuk eredménye ez:

A szomorú emlékü tatárjáráskor Nitra megállta helyét és kevés pusztulás érte. A sajtómezei ütközetben ott volt a nitrai zászlóalj is. A jeles vitézek közt elesett Jakab nitrai püspök. A veszélyben forgó IV. Béla király eleiméntől közt nitraiakat találunk, így Forgách Endrét, Gyimes urát, ki saját gyors paripáját adta a királynak.

Mikor a menekülő király a Zobor lejtőin alászállt és Nitra vára elé ért, már csak kevesed magával volt. A nitrai várórség, a fegyveres polgárság meghatva fogadták a szerencsétlen királyt, ki a várban megpihent, de maradása nem volt, mert Bratislavába sietett. A nitrai várórség legvitézebb harsosáiból védő-csapatot szervezett, a király ezzel folytatta útját Dalmácia felé. Alig, hogy a király elhagyta Nitrát, megjelent az első tatár csapat Nitra vára

alatt. Az órség vitézül kiállt a falakra és visszaverte a támadást. Végre is a tatárok megunták a hiábavaló ostromot és elvonultak. Így Nitra felszabadult.

Mikor a király visszatért, mindjárt Nitrát kereste fel, hogy háláját lerőjje. Nitrán volt 1243-ban (január 13. és 24. közt és februárban is). Hálája abban nyilvánult, hogy a hős Nitra várost 1248-iki szabadságlevelében a királyi városok sorába emelte.

Ez az adománylevel a kor szokása szerint latin nyelvű. Valószínű, hogy Nitra város már IV. Béla király előtt is tekintélyes szabadalmakkal bírt.

A híres adománylevel tartalma ez: vizsgálja a nitrai polgárok érdemeit és megemlíti, hogy a polgárok kérelmére nekik a fehérvári polgárok szabadalmait adományozta, hogy t. i. a közülök való elüljáró 12 esküdttel ítéljen a pénzbeli peres ügyekben, polgáriakban és büntető ügyekben. A nitrai polgároknak nem kell megjelenniük más bíróságok elé, de, ha nehézkérdésekben nem tudnának dönteni, az ügy a király, vagy a tárnokmester elé terjesztendő. Az ország ellenségei ellen Nitra város köteles 12 fegyverest állítani a király zászlaja alá. Hogy pedig a polgárok száma emelkedjék, a király megengedte: a várerődben minden keddi napon szabad piac legyen és a vásárosok árúikat adó nélkül szállíthassák oda és vissza.

„Bírjuk a nitrai káptalannak a királyhoz írt részletes jelentését a királyi földekbe való bevezetéséről. Nagyjában Nitra város ma is a király adományozta földek birtokában van (Davarčany, a két Krškany közü föld stb.) A kiinduló pont Tormoš-sal szemben a Nitra folyónál van, körülbelül ott, hol ma is a nitrai rétek kezdődnek. A régi Hid ucca az adományozott területen kívül feküdt. Az Alsó Zobor (régen Csicsó istván-hegy) az alatta elterülő földdel és réttel a Sindolkáig („Nyáras kút”) és Kis Tormoš a Márton-domb alatt már akkor a nitrai káptalan birtoka volt. Nagy Tormoš pedig a nitrai püspökség birtokát alkotta.

A további határvonal: a Párucca határa mentén a „Csypany” hegy (később Akasztófadomb, ma „pod Borinou”) Nitra városában, a mostani Alsó Palánkon volt Balassy, Petros fiának kúriája. Innen a határ Vadas várjobbágy palotája (a régi Lieszkovszky kávéház, ma Frischer-ház) fölött vonult a két templom (bold. Szűz Mária és Szent Mihály) közt, aztán leszállt az Andrásdombtól a püspökség földje (Györk, Gyürk) felé és a Nitra folyóig ér.

Nitrianska ľudová banka
(Nitrai Népbank)

zálogkölcsonosztálya előnyös kölcsönöket folyósít arany, ezüst ékszerekre és drágakövekre a legkisebb összegektől a legnagyobb összegekig. A bankosztály vállal átutalásokat és külföldi kifizetéseket nagyon jutányosan és rendkívül gyors lebonyolítás mellett folyósít bekebelezésre, személyi hitelei kölcsönöket stb.

Szent Mihály temploma az András dombon (Na vršku) ma is áll, egykor temetőkápolna volt, melyet Szent Mihály arkangyal tiszteletére szenteltek. A Bold. Szűz Mária temploma a régi Szent Ferenc rendű kolostor temploma volt a későbbi Gyürki (ma Ďurčianský uccában).

Nitra városnak fentli szabadalmait Korvin Mátyás 1473-ban megerősítette.

A későbbi idők — írja Chrenóczy Nagy József — Nitra e szabadalmait jórészt eltörölték, mégis büszkék lehetünk elődeinkre, kik oly kitűnő erénnyel vívták ki egykor azokat.

Gondolatok.

A magunkbaszállás szülőanyja a megbánás, gyermeke a megnyugvás.

A jóvátétel a megbántások oldóvize.

A tiszteletadás simogatja, a gúnyolódás marja a lelket.

Tiszteljük mindig a mások bánatát és soha senkit gúnyal ne illessünk; ezek elsőrendű erkölcsi elveink legyenek.

A büntető szövegben a bűntudatban a bűntudatban kelnek ki és a bűntudatban nőnek meg.
Brenner Tivadar.

Figura, a dudás.

— Pántlikás, akarom mondani pántlikás jó reggelt kívánok a tisztelendő úrnak, ne meg magamnak is!

Ezzel köszöntött be a portámra a reggeli órákban Matyi, az öreg dudás.

— No, mi baj, Matyi?

— Hát kérem tisztelettel, ha meg nem sérteném, egy kívánsággal vagyis kéréssel fordultam ide. Ugy hallom, hogy a tápéi csordást kitüntették, meg hogy az újságba is kitétték, mivel hogy negyven esztendeig adogatta a ropogós szénát a falu bikáinak, hát akkor én is megérdemelném, hogy az újságba kitűnyenek, mivel hogy én már ötven esztendeje dudolgotok a községnek. No meg nőmös ember is lennék, mivel hogy az én őseim is Árpád apánkkal gyűlték ki Oláhországból, vagy tudom is én honnét, ki gyalog, ki szekéren, mint a féle szegény emberek. No mög az én dudám sem valami alantas szerszám, nem valami gyatra birka vagy kecskebörduda, hanem igazi kutyabördőből való, vakkant is akkorákat, hogy a harmadik faluba is kihallik. Szóval én is híres ember vagyok! Azért kéréső az lenne: ha a tisztelendő úr ismerős az újságcsináló úrral, protestáljon be engemet hozzá, hogy írja ki az újságba az én nevemet is, hogy tudja meg a világ, hogy én is híres ember vagyok.

— Megpróbálom Matyi, meg. De hát hol volt kend, hogy már régen nem láttam kendet. Talán megártott a pálinka és az ágyat nyomta kend oly soká?

— Dehogyan is, kérem tisztelettel hangversenyköruton voltam, mivel hogy úgy gondoltam, ha Liszt Ferkó, vagy Móczár (Mozart) megtette, hát én is megpróbálom.

— Aztán hozott-e valamit a konyhára a hangverseny, kérem én?

— Hát kérem azt sem mondhatom, hogy így, vagy úgy, csak ípegg hogy no.

— Aztán sikerült-e a hangverseny?

— Aztán én meg nem mondhatom, erről ítéljen a közönség.

— Bejártam az összes nitravidéki, hegy-

aljai magyar falukat. Mindenütt szívesen fogadtak az emberek, csak a kutyákkal volt nagy baj. Amint meghallották a dudaszót, hát éktelen vonyítási versenyt rendeztek azok is, azt hiszem, kontrázní akartak nekem. Legelőször is a legnagyobb faluba tévedtem be, nem mondom, melyikbe, mivel hogy ott olyan nagyban mulatoztak az urak, hogy ha megtudná az adóhivatal, hát rögvést vigalmi adót vetne ki rájuk, már pedig én a magyar ember gyomra beveszi a bort, sört, no meg a jó pálinkát is, de az adót nem igen.

— Hát így volt tovább: begyűvök egy faluba s a legelső embertől, aki az utamba akadt, kérem: Sógor, mondok, lehetne-e itt egy kis pizmagra szert tenni dudaszóval? Aszondi: kend szerencsés órában vetődött hozzánk. Menjen kend, — újjával mutat egy szép házra — a kultúrházba, ott éppen valami házavatási murit rendeznek az urak mög a községi gazdák. Kend a dudájával szintén kultúr ember, hát ott a helye kendnek is. Ugy is lött Beköszönök szép szóval, mán ahogyan illik és kérem, szabadna-e egypár szép nótával megtisztelni az urakat? Hát csak rajta, mondják minden felől. Ezzel egy szép, régi, magyar nótát fújtam, hogy mondok:

Szomoruan szól a magyar nóta,
No, de másként hogy miként is szólna.
Nem tudom, mi van ezen a népen,
Sírva vígad hej a magyar régen!

Hát annyira megtetszett nekik, hogy sokan könyveztek. Aztán látok az urak között egy urat, valami papi körös kraváti takarja az ádámcsutkáját. Ehun ni! gondolom ez lesz a papjuk, oszt elejbe állok és fújom neki:

Nagy urak a papok,
De nincs nyugodalmuk,
Nem mehetnek a bába,
Sem a kávéházba.

Hát nem szól rám, hogy aszondi: menjen kend a fenébe, ne roncsa kend a hangulatot! Hát erre aztán én is elszontyorodtam. De elej-bém áll egy egészen fiatal úr, nem tudom, milyen szakmabeli, a többi urak csak „Flórisnak” szólítják, oszt aszondi: Ne féljen kend Figura, míg engem lát! Fújja csak el az én nótámat! Gondolom, melyik is lehet az a nóta? Aztán, hogy végigéneztem az emberemet tetőtől-talpig, mindjárt rájöttem én, hogy ennek sem ágaskodik sok pénz a zsebében és úgy gondoltam, ennek fog passzolni ez a nóta és mindjárt fújtam is mondok:

Hogy ha nékem száz forintom volna,
Az ajtómon arany kilincset volna.
De mivel, de mivel hogy nincsen,
Íából van a kilincsem,
Madzag a húzója,
Nem tehetek róla!

Hát olyan akkurátosan eltaláltam, hogy még meg is tapsoltak érte. A Flóris úr pedig len rögvést hozta az italt és kérdezte: No Figura, rszik-e kend egy kis konyakot? Nem bánom, mondok, konyakot úgy sem ittam már a régi követválasztás óta. Igen akkurátus ital volt, nagyon jól tett a gyomromnak.

Most aztán egy harcsabajuszos úr szólított föl, hogy fújjam el neki a Kossut-nótát, meg utána a Klapka-indulót. Erre mán aztán megvakartam a fülem tövét és szólék: ne kívánja uraságod azt tőlem, mert nincs a dudámban, akarom mondani: a programomban, mivel hogy az öregapám, akitől a dudát örököltem, meghagyta, hogy akármit fújhatok, csak ezt a két nótát ne, mivel hogy ő ezért a két nótáért ült 49-ben négy hónapot a pesti karcserban.

Talán még a lelkét is belefújatták volna, hogy ha szerencsésen meg nem szökkik. Akkor hát fújjon kend valami harcias nótát. Mondok, azt már igen. Erre aztán rágyujtok, hogy aszondi:

Ha megfogom az angliust,
Kufferomba zárom.
Mennél jobban veszekedik,
Annál jobban rázom!

Hát erre aztán megbékült. Megest rám szól egy úr, aszondi: fújjon kend közkívánatra egy tangót. Mondom, azt nem tudom, mi az, de azért, hogy szégyenbe ne maradjak, megpróbálom és elfújtam:

Piros kukoricaszál
Kapálatlan maradtál.
Engem rózsám ne csalogassál,
Mert ha megcsalogatol engem,
Meghalok én szégyenletemben.

Mikor befejeztem, aszondi egy gazda úr: bolond, aki parancsolta; maga is, aki fújta; hát nem vagyunk mi magyarok? Kinek kell a tangó? Igaz is, mondják a többiek. De még nem volt vége a hangversenynek, pedig len már ugyan kifáradtam. Egy vörös orrú úr abajgatta, hogy hát ő rá, mikor kerül sor? Mondok neki is igazat adok és elfújom, hogy:

Mind azt mondják: az orromon
Vörös bor virága vagyom.
Lám vörös a liba orra,
Pedig az csak vízbe mártja.

Hát az úr nem helyeselt, csak a többiek nevettek. A fizetség meg így volt: eléveszem a bárnybőr süvegemet a kezembe és mondok: jó urak, valamint a madárfiókák tátogatják a csőrüket az eledel után, úgy az én öt árva gyermekem is tátogatja a száját a kemencekukából a kenyér után, ennek utána szívesen veszem, ha megajándékoznak valamivel. Erre aztán dobálták a pénzt a süvegembe. Én az ajtóhoz álltam, hogy senki meg ne szökhessen fizetés nélkül, erre mán a tapasztalat tanított, hát összegyűlt kilencven korona és 20 fillér.

A Flóris úr aszondi: Figura, én a legkevesebbet adtam, de szerzek én kendnek annyi pénzt, hogy holtáig sem éli el, ha velem tart, megyünk aszondi szerenádót adni, lesz pizdögibe. Bizony jó lesz, mondok, bizony rám fér, ha én is már penzióba mehetek. Erre megindultunk, ő elül, én meg utána. Megyünk az utcán szép csendesen, megállunk egy szép ház előtt. A holdvilágnál láttam, hogy szép volt, oszt odaállit egy ablak alá, oszt aszondi: itt dudáljon kend egy szép szerelmes nótát, de nekem egy kicsit félre kell mennem, de rögvést itt leszek. Hát én neki durálom magamat és fújom, hogy aszondi:

Sárga dinnye, görög dinnye repedj meg,
Kis angyalom, ha nem szeretsz, üzend meg.
Üzenjél, vagy írjál levelet,
Ne szomorítsd az én árva szívemet!

Erre kidugja az ablakból a fejét egy úr. No mondok Figura, most fog dőlni a piz. Hát ehelyett rám szól nagy mérgesen: mi a mendergős ménkű hozta kendet ide! Én, mint a falu komiszárja, rögvést vasra veretem kendet csendháborításért. Meg aztán perbe fogom becsületsértésért, hogy így csúffá tette a jányomat. Hú, a kirelajszomját, mondok, szép fizetség. Oszt a boldogult apám nem futott úgy Königréc alul, amint én trappoltam ki a faluból. Nincs az a versenytűtő, aki utolért volna, pedig mán öreg ember vagyok, oszt futtomba jutott az eszembe, hogy mégis csak okos ember volt, aki kitanáta, hogy szégyen a futás, de hasznos. Mondok: ha a Liszt Ferkó

hangversenye is így sikerült, akkor kár volt magát magyarnak vallania.

Igaz is. Ha az ujságcsináló úr a nevemet az ujságjába kiragasztja, hát én is tudom, mi a becsület, a lakodalmán majd ingyen dudálok. (Sárfői.)

Vasárnapi levél

Egy emberbaráti akció.

Sohase hittük volna, hogy az Úrnak 1941-ik évében német katonadaloktól, népdaloktól lesznek hangosak a város uccái. De talán maguk ezek a kicsinyek gondoltak a legkevésbé arra, hogy városunk vendégei lesznek, amelyről azt sem tudták, hogy a világ melyik pontján fekszik.

Néhány hét óra német gyermekek élvezik a nitrai vendégszereteteit. Csinos arcú, szőkehajú germán gyermekek ezek, akik uccai felvonulásukban is kihangsúlyozzák azt a fegyelmet, páratlan összetartást, ami érthetővé teszi a német katonák egyedülálló teljesítményét. Jóllelkű fiatalok ezek, tele hazafiai rajongással, amellyel megbeszülnek a más nemzetiségűeket is. Tanáraik és vezetőik felügyelete alatt élnek mostani gondtalan életüket. Lehet, hogy egyike-másika már közelebről megismerkedett a háború borzalmaival, talán egy éjjeli támadás során el is vesztette otthonát, szüleit, de a lélek fájdalmát nem lehet leolvasni az arcokról. A német hazafias nevelés érhette csodája ez.

Naponkint felvonulnak a város uccáin. Katonás lépteik alatt döng a föld, ajkukról a nőták farka pillangói szállnak a magasba. Az emberek megcsodálják őket, aztán egyszerűen tudomásul veszik, hogy a városnak vendégei vannak. A nitrai embernél is a csoda csupán három napig tart. Ezek a kis németek kirándulásokat tesznek a környéken. Megismerik a város és környék szépségeit, egyike-másika talán fényképfelvételeket is készít a szebb részletekről. Így kerül majd be Nitra látképe és szépségeinek tárháza valamelyik messzi fekvő német város fiataljának albumába, hogy sok-sok év múltán visszaszálljon az emlékezés szárnyán hozzánk, ahol az 1941-es nagy háború hónapjait élte át csendben, megérett szerepeltől övezve.

A visszaemlékezés annál erősebb, minél kedvesebbek azok az emlékek, melyek minket valahová kötnek. Ha azt akarjuk, hogy az itt élő német gyermekek jól érezzék magukat, reánk kedvesen gondoljanak vissza, akkor minden lehetőleg meg kell tennünk, hogy itartózkodásukat minél kellemesebbé tegyük.

És most had szöljünk a Magyar Párt nagyszabású kezdeményezéséről, melyhez hasonló Nitrán még nem vittek véghez és mely hivatalosan kidomborítani a két nemzet között fennálló igazi barátságot, mely a közös szenvedésen, vérömlésen nő fel naggyá.

Az akció magja ez: minden tehetősebb magyar család ünnep- és vasárnap alkalmával annyi német gyermeket ültet asztalához, amennyit gazdasági állapota megenged. Képzeli csak el azt az örömet, amit ezek a kis német gyermekek fognak érezni akkor, ha újból családi körben ülhetnek, ha érezhetik azt a meleget, mely feljűk árad. Valószínű, hogy ilyenkor sze-

mük a messzibe fog révedni, keresni fogják az édes otthoni, melyből erőszakosan kiragadták őket a háború fúrláinak karjai.

A nitrai magyarok kezdeményezését nem akarjuk túlértékelni, de a teltből kiáradó emberbaráti érzés előtt meghatódva kell levonnunk a kalapunkat. A gyermeknek — akármelyik nemzetiséghez tartozik is — szeretet, megértés kell. Olyan ez, mint a kis rózsabimbó, melyet óvni kell a széltől, kora fagyoktól. Ezzel az akcióval nem keresnek semmiféle érdemeket az itt élő magyarok, csupán a szív spontán megnyilatkozása ez. Egyszerű a szeretet az az erő, mely összeköti tudja a különféle népfajhoz és érzelmi világhoz tartozó embereket. Éppen azért elismerésre méltó a Magyar Párt akciója, mert a szeretet humuszából fakadt.

A terv a legrövidebb időn belül a megvalósulás stádiumába lép és ezért elismerés illeti Rolfes Bernát elnököt, Takách Vilmost, az érlelmi szerzőt és Plovarcy Ottót. **Risnyovszky Endre.**

A fák ünnepe.

Mindnyájan, kik a természet barátai és rajongói vagyunk, örömmel iktattuk ünnepeink közé e napot. Vallomást teszünk vele, hogy átérezzük, miszerint nemcsak az ember és állat élő és érző teremtmény, de a növény is és bár mozgásra képtelenül a földhöz van rögzítve, mégis idegekkel bír, fájdalmat érezni képes, erősödni vagy meghal, mint az ember vagy állat, ha megvonják tőle élete feltételeit. A tudósok egyre többet foglalkoznak a növények idegletével és hála a mai fiatal generáció nevelőinek, ezt a meggyőződést belenevelik az iskolás gyermekekbe, úgy hogy ezek ne nyúljanak kíméletlen és pusztító kézzel a növényhez sem, mint a mily bűnök tartják az állatok kinzását. Ne bántásák, ne tépjék, ne rongálják a növényeket, különösen a fákat, melyek úgy gazdaságilag, mint esztétikailag igen fontosak az ember számára.

Az a gyermek, aki abban a szellemben van nevelve, hogy a virágnak és növénynek fájdalmat okoz, ha azt letiporja vagy letépi, más szemmel nézi a természetben az állatok mellett a növényeket és nemcsak széppérezékét neveli eképpen, de szívét, lelkét nemesíti abban a tudatban, hogy az ember mellett az állat és növény egyenlően Isten teremtménye, melyekkel kímélettel és szeretettel kell bánni.

Az iskolák kötelességüké tették, hogy a gyermekeket már az alsó osztályokban az állatok szeretete mellett a növények szeretetére tanítsák s a legmagasabb osztályok növendékeit is időnkint kivezetik a természetbe, hogy ápolják bennük a kiskoruk óta beljűk oltott természetszereteteit. Mert az az ember, ki meghatottsággal és szeretettel nézi a Teremtő alkotásait, csak nemes és jó ember lehet.

Ugy értesültünk, hogy városunk iskolái a Fák napján ünnepet rendeztek, kivezeték a tanulókat a szabad természetbe, hol oktató előadás után hálat adtak Istennek, hogy az ember életének fentartására megteremtette az állat és növényvilágot. **Kenedy Erzsébet.**

Anyakönyv.

Születések:

Fuglik János Ireg lánya Mária, Stanek Ferenc Nitra lánya Mária Ágnes, Králik István Vičapy fia Péter István, Kiss Mária Nitra lánya Irén, Kukla Rudolf Nitra fia József, Bajzik Mária Ürmény fia Jaroslav, Rumancsik József Nitra fia Róbert, Hanzlik Károly Molnos lánya

Gabriela Anna, Simkovics Nattali Nitra lánya Rozália, Rác János Nitra fia János, Ivancsik Júlia Sarlusky-Kajsa fia József Géza, Hudec Éva Nitra fia Mirosl., Ján Hlinka Nitra leánya Márta, Danis Péter Nitra fia Antal, Hassil Mihály Ujlak lánya Aranka, Nosál Szilveszter Dolné Otrokovce lánya Jolán.

Házasság:

Gyuracska Ernő Nitra Szládeczka Máriával Nitra.

Halálozás:

Hambalek Erzsébet 25 éves Polný Kesov, Bajzik Jaroslav 2 napos Nitra, Smieško Viktor 38 éves Rajec, Pauliny Anna 5 éves Nitra, Kecskés Etel 14 éves Nitra, Turba András 92 éves Nitra, Virsik Gyula 72 éves cipész Nitra, Schwarz Ignác 80 éves Nitra.

A „Vereshajú“ Pogranicén. A pogranicei műkedvelők a helyi közművelődési bizottság rendezésében május 11.-én vasárnap, esti 7 órai kezdettel előadták a „Vereshajú“ című népszínművet. Este 7 órára zsűfólásig megtelt a róm. kat. népiskola egyik terme, olyanira, hogy még ennyien itt szindarabon nem voltak. Az előadás simán, minden zökkenő nélkül zajlott le. Feltűnt az idegeneknek a pograniciek zamatos, szép, tiszta beszéde. Mint szereplők különösen kiváltak: Sajgóné szerepében Andocs Marcsa, Andráséban Pócsik Antal, Keszeg volt Kálazi László, a víg Boris menyecske szerepében Tóth Boris. Sokszor megneveztette a könséget Jankó szerepében Nagy József. A többi szereplők, névszerint: Bús Ferenc, Andocs Etta, Jancsovics Ferenc, Benes László, Petrec Ila a címszerepben kellemes hangjával tűnt ki, Molnár Ila, Nagy Ágnes, Pócsik Aranka, Mészáros Eta nagyon jól fogta fel szerepét és szinte beleélte magát, Kondé Anni, Pindes István, Pindes Lajos, Jelenka Eta, Jelenka Rózi, Horváth Irén. Az előadást Harmatné Gy. Anna rendezte műkedvelői rutinnal. Mint értesültünk, az előadást a sikerre való tekintettel megismétlik május hó 18.-án, vasárnap este 7 órakor. **Pogrányi.**

† özv. Vondra Gáspárné.

Végtelen meghatódottsággal vetjük a hírt, hogy özvegy Vondra Gáspárné életének 71-ik évében hosszas szenvedés után Nitra-Ujlakon elhunyt. Jóllehet tudtuk, hogy a nagy testi szenvedés egészségét és ellenálló erejét aláásta, mégsem gondoltuk volna, hogy a földi elmúlás olyan közel áll hozzá. Már évek óta távol élt Nitráról, de még sokan vannak, akik emlékeznek reá. Özvegy volt Vondra Gáspárnak, a nitrai püspökség erdészének. A legjobb anyák egyike száll vele a sírba. Azon anyák egyike, akik egész életüket családjuknak szentelték, akik mindig szépre, nemesre és erkölcsösre nevelték gyermekeiket. Az elhunytban Vondra Pál, az ujlaki Esterházy-uradalom főintézője és Vondra Dezső isk. igazgató édesanyjukat veszítették el. Temetése vasárnap, május 18-án du. fél 4 órakor megy végbe a nitrai temetőben. Minden részvételünk a mélyen süttöt családnak szól, melynek tagjai a legnemesebb szívű anyát kénytelenek nélkülözni.

Amit minden nitrainak tudnia kell!

Az ezidei máriavölgyi zárandoklat dátuma május 25. Jelentkezni május 20-ig lehet Nitrán, a Magyar Párt főtitkárságán, vagy Fasching Henrik főtitkárnál.

Aki hajlandó német gyermekeket vasár- vagy ünnepnap alkalmával ebédre vagy egész napi ellátásra elfogadni, jelentse be ebbeli óhaját Sevcsik Károlynál, a Magyar Párt szervező titkárnál Nitra, Káptalan u. Felvilágosítással Rolfes Bernát elnök is szolgál.

A nitravárosi Takarékpénztár zárószámadatai.

A városi takarékpénztár most közzétett és alább ismertetett mérlege az általános pénzügyi helyzet megszilárdulásának újabb jele. A nagyobb és szélesebb körű keresett lehetőség megszüntette a válságot és bővebb módok adóit a befektetéshez, a vállalkozáshoz. Ez a sikeres pénzügyi változás az intézet betétállományában is visszaükröződik. Forduló pontot jelent az Uh. Hradístei Takarékpénztár helyi fiókjának átvétele, aminek kihatása a jövő évben még teljesebb és áldásosabb lesz.

Az intézet nagyszabású üzleti tevékenységét bizonyítja, hogy a pénztári forgalom közel járt a harmadfélszáz millió koronához, kb. 24.000 tétellel. A betétek tárcájában közel 32 millió koronát kezeltek. Egy egy betétkönyvre kb. 4.548 korona esik, ami igazolja, hogy az intézet első sorban a kisemberek megtakarított pénzét őrizte és gyümölcsösöztette.

A dr. Tiso-államelnökről elnevezett tér javítására az intézet 30.000 koronát fordított, ami szintén bizonyítéka közérdekű hivatásának.

Nitraváros közönsége őszinte örömmel veszi tudomásul az egyre izmosodó, rokonszenves pénztáratézet ez újabb, hatalmas fejlődését és fokozott bizalommal fogadja a mindenképp rátermelt vezetőség munkásságának e fölötte kedvező eredményeit.

Mérlegszámla 1940 dec. 31.

VAGYON: Pénztári készlet 438 332,70.— Elhelyezett főösszeg 11,209 697,10.— Értékpapírok 4,533,973,75.— Kölcsonok a) jelzálogos kölcsönök 19,285,396,90 b) jelzálogos kölcsönök állami szavatossággal 3,819,897,60 c) közjogi kötelezettséggel 306,374,70. d) folyószámlán 1,854,311,25 e) váltókölcsönök 15,590.— Összesen 25,281,670,45.— Berendezés 33,776,20 — Átmeneti tételek 31,375,80 Átmeneti aktívák a) Be nem fizetett kamatok jelzálogkölcsönből 353,827,90— b) jelzálogkölcsönökből állami szavatossággal 255,290,90.— c) közjogi kötelezettséggel kölcsönökből 9,298,50.— d) értékpapírokból 116,840,65. Összesen 735,257,95.— Nyugdíjalap értékei 929,170.— Letételek a) saját őrzésben 8,750,324,80 b) idegen őrzésben 250,000.— Összesen 9,000,324,80.— Végösszeg Ks 52,193,578,75.

TEHER: Betétek a) takarékkönyvecskékre 31,721,290,40— b) folyószámlán 983,536,35.— c) pénztáratéteknél 7,720,460. Összesen 40,425,286,75.— Különféle terhek a) átmeneti tételek 195,626,60. Hátrálékos adók és illetékek 119,394,55. Összesen 315,021,15. Átmeneti terhek: túlfizetett kamatok jelzálogos kölcsönökből 116,977,20.— Átmeneti hitelezők 42,820,20.— Saját vagyon: a) általános tartalékalap 1,020,000. b) értékpapír-vesztéségi alap 253,000.— c) folyószámla-vesztéségi alap 50,000.— összesen 1,323,000. Tisztviselők nyugdíjalapja 970,148,65. Letételek 9,000,324,80. Végösszeg 52,193,578,75.

Eredmény számla 1940 dec. 31.

VESZTESÉG: kamatok a) betétkönyvre 1,078,617,25. b) folyószámlára 70,443,55. c) betétekre pénztáratéteknél 145,182. betétekre átmeneti hitelezőktől 51,330,70. összesen 1,345,573,50. Leírás a berendezésből 9,882,40.

Adományok 5,000. Dolgoi kiadások 93,236,70. Személyi kiadások 293,244 (ezekből illeték köteles a szolgálati szerződés szerint Ks 237,555). Adók, illetékek és törvényes hozzájárulások 40,689,90. Felosztás a tényleges fedezetből a) általános tartalékalapra 70,000. b) értékpapírvesztéségi alapra 33,000. c) folyószámlavesztéségi alapra 30,000. d) tisztviselők nyugdíjalapjára 40,878,65. összesen 173,978,65. Végösszeg Ks 1,961,605,15.

NYERÉSEG: Kamatokra a) Jelzálogkölcsönből 1,065,623,85. b) jelzálogkölcsönből állami szavatossággal 191,862,80. c) közjogi kölcsönöktől 15,301,25. d) folyószámla kölcsönből 112,334,10. e) értékpapírból 205,410,30. f) váltókból 1,651. g) elhelyezett főösszegekből 300,147,75. h) megtérítve 42,323,35. összesen 1,934,654,40. Különböző jövedelmek 26,950,75. Végösszeg Ks 1,961,605,15.

Nitra, 1940 december 31.

Igazgatóság: dr. Alexander Arnold, Imrich Rečka, Jozef Bobek, Bernát Rolfes.

Felügyelőbizottság: Alulírott számvizsgálók átvizsgálták a számadásokat, a mellékleteket és azokat a zárószámadásokkal teljes összhangban találtuk.

Nitra, 1941, március. 12.

Jaromír Brejcha, František Brix, Rudolf Formánek, Štefan Huszár, Alexander Zalka, Ivan Zathureczky, igazgató.

A könyvelésért: Ferdinand Gaál cégvezető.

Štefan Božanský pénzügyi főtanácsos, kormánybiztos.

A személyes példaadás nemesít.

Egészen véletlenül találkoztam szombat délelőtt városunk kormánybiztosával az utcán, amikor fölön fogott egy félíg meddig felesperedett cigánygyereket és azzal korzózott a Jesenský-utcán és mezitlábos mivoltának okairól érdeklődött, — közben intézkedést is ellátásáról, felruházásáról. Ennek a cigánygyereknek az anyja fiatal, egészséges és kizárólag koldulásból él és fiát is koldulásra neveli, mert ez jövedelmesebb bármilyen más mesterségnél. Van még Nitrán a koldulás, az ingyen való ellátás, vagy a munka nélkül való megélhetés szempontjából számos olyan egyén, akiket keresztény lakosságunk megfigyelés alá helyezhene — kormánybiztosunk példája szerint — mielőbb markukba dobna egy-egy hatost, kikérdezhelné őket sok mindenfelől a közjó érdekében.

Azok a jó falusiak! Körülbelül egy esztendeje annak, hogy városunk egyik templomában féltűnt két hölgy, akik szemmel láthatólag falusiak, de mélyen vallásos kedves hitők és mindennapi áldozók, csak éppen az az egyedüli hibájuk van, hogyha a reggeli 6 órai misén megáldoznak, akkor a 7 órai vagy 8 órai mise közötti szüneteket arra használják fel, hogy a templomban jól és egészségesen beregeiltszenek. Nagyon tisztielem és becsülöm az illetőket, de szeretettel és udvariasan figyelmeztetem őket, hogy Nitra nem falu, hanem város, amelynek templomában — rajtuk kívül — soha és senki sem szokott mise után befolatozni.

Üdvözljük kis német vendégeinket Nitrán. Naponta találkozom egy fiú és leánycsapattal városunkban. Fegyelmezett, kedves énekszóval menetelnek utcáinkon, utainkon. Óslakosaink — értem a keresztényeket — egy fejbólintással tudomásul veszik a kis nagynémetek jelenlétét és mosolyogva elsétálnak mellettük.

De a másfajta félrefordílják fejüket és tovább ballagnak útakon. Az ilyen magatartás, nagyon is hideg vendéglátás — az ideköllözött ideiglenes árvaikkal szemben nem helyénvaló, amit korrigálnunk erkölcsi és becsületbeli kötelességünk.

Ma találkoztam egy német fiú csapattal. Idősebb ember létemre szinte örömmel, feltartott karral fűdözöltem őket. Rögtön megkaptam a választ. A kis parancsnok „Augen rechts” vezényszóval olyan díszmenetet vágott ki előttem, hálásan esillegő szemű csapatával, amit sohase fogok elfelejteni. Miért? Semmi másért, minthogy velükéző idegen létemre szívből üdvözöltem őket. Kövessék példámat minél többben, hogy közös nyomott lelkiállapotunk ebben az agyonújított világban felhangolódjék.

A még ma is „püspöki címeres” szigeti vendéglőt kiszajájtotta a maga részére a katonaság és a cselédség. Nem helyénvaló és nem jó ezt a két fajta a fahaszi zöldülésben, a sziget árnyas fái közé tömöríteni a szombatesi és vasárnapi táncvígalmak jegyében, mert erről, illetve ennek eredményéről orvosaink, kórházaink sokat tudnának beszélni.

Félig végrehajtott rendeletek. Tessék csak megfigyelni, hogy az annak idején kiadott belügyminiszeri rendelet értelmében, a zsidóktól elbocsátott cselédek ma már újra visszajárnak régi gazdáikhoz titokban dolgozni fél-béren, mert a rendelet kiadása óta nem tudtak elhelyezkedni. Miért? Mert a keresztény hivatalnokok fizetését azóta így-úgy emelték is, sőt azóta igen sokan holmi „nütény správcái” állásokkal hőséges mellékjövedelemhez jutottak, de feleslegesnek tartják a cselédtartást. „Inkább takarékoskodunk, de cselédet nem tartunk. Magunk takarítunk, főzünk és lassan berendezkedünk és jól élünk”. Hát ez a valóságban így is van, de akkor hol van a belügyminiszeri rendelet súlya?

Elektro és rádió szükségleteit

fedezze a nitrai előnyösen ismert

CHATERNUCH-cégnél,

ahol minden e szakmába vágó dolgot olcsón szerezhet be. Rádiók szakszerű javítása olcsón és lelkiismeretesen. Rádió és villanyszükségleteire kérjen díjmentes árajánlatot.

NITRA, Hlinkova ul. 41. sz.

HEGYESSY ÁRPÁD

ÁLL. VIZSGÁZOTT FEGTECHNIKUS

hosszú németországi tanulmányjáról, ahol oklevelet is szerzett, hazatérkezett és megkezdte rendelését Nitrán, Hlinkovca 37. szám alatt (Brežný-féle ház), Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét a most megnyílt fegászati műteremre, annak elsőrendűen képzett vezetőjére, aki eddig is közmegelegedésre működött városunkban.

Hatóságilag engedélyezett ingatlanforgalmi iroda Nitra, András domb 4. Közvetített ingatlanok adásvételét. Tulajdonos Pulcz Jenő.

NITRAMEGYEI SZEMLE

Felelős szerkesztő és lapkiadó:

Risnyovszky János.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Nyomja Risnyovszky János könyvnyomdája

(ezelőtt „Corvin”)

Nitra Piaristák-ut. 22.